თუმცა ზოგადად დედის ნამღერის კალთაში მოსმენას არაფერი ურჩევნია. გასტროლებზე ყოფნისას, ლუკა საყვარელ და მზრუნველ მამასთან რჩება. ინტერვიუს ჩაწერის ლუკაც ესწრებოდა და იმასაც მოვკარი ყური, როგორ უხმობდა ბავშვი მამას ისე, როგორც დედას ეძახიან ხოლმე. ახლა, როდესაც ოპერის მომღერლები დასში მუშაობაზე მეტად კონტრაქტულ სისტემას ანიჭებენ უპირატესობას, პრესტიჟისა და ჰონორარის მიღების თვალსაზრისით, ქეთიც აგენტთან ერთად განიხილავს შეთავაზებებს და სასურველი და საინტერესო როლის შესრულებაზეც თანხმდება. თუმცა კონკრეტულად მისთვის და მისი ოჯახისთვის ვენის საოპერო თეატრის დასში მუშაობა ბევრად პრაქტიკული იქნებოდა.

ქეთი შესანიშნავი კულინარიც აღმოჩნდა. მახსოვს ერთხელ ნესვის წვნიანის გემრიელ თვისებებზე მესაუბრა. მაშინ ვიფიქრე, რაღაც შეუძლებელია-მეთქი, მაგრამ ნურას უკაცრავად, მართლა აკეთებს ნესვის წვნიანსაც, ბადრიჯანს და სუშისაც. სცენაზე გასვლის წინა საღამოს კი „ბამბორის ულუფა" სისხლიან ბიფშტექსს იმზადებს და მიირთმევს, როგორც ოპერის მომღერლებს სჩვევიათ თურმე.

სულ მაინტერესებდა, მუსიკის რომელ ჟანრს უსმენდნენ ოპერის მომღერლები და ქეთისთან ინტერვიუს ალბათ დროსაც ვერ მოვითმინე და ვკითხე. იცით, რა მივიღე პასუხად? „მე მუსიკა არ მიყვარს" – თურმე ასე უხუმრებს ქეთის მეუღლე. როცა არ მღერის, არაფერსაც არ უსმენს, თუ არ ჩავთვლით იმას, რასაც ძალაუნებურად ისმენს ხოლმე: როკი, ჯაზი... „ჩემს თავში მუსიკა ისეთი დოზით არის, თავისუფალ დროს არაფერს ვუსმენ". ქეთის ლუკას სასეირნოდ წაყვანა, ქართველ მეგობრებთან სკაიპით ჭორაობა, ცურვა და წიგნების კითხვა უფრო ანიჭებს სიამოვნებას. ჩემს გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა გავიგე, რომ ქართულ თანამედროვე მწერლობას მშვენივრად იცნობს, ჩემი სტუმრობის დროს კი თორნიკე გურგენიძის, რომლის შესახებ, სიმართლე გითხრათ, საერთოდ გაგონილიც არ მქონდა, მოთხრობებს კითხულობდა. დავრწმუნდი, თუ რარიგ მნიშვნელოვანია დროის განაწილება, სწორი დაგეგმვა რამდენი საინტერესო, განსხვავებული, სასურველი რამის გაკეთების შესაძლებლობას იძლევა!

CIAO ანუ ნახვამდის და გამარჯობა

კარგია ისეთ გარემოში ცხოვრება, რომელიც შრომისა და თავდაუზოგაობის სანაცვლოდ უზრუნველ და მშვიდ გარემოს გთავაზობს. „აქაური ასეთია: სახლიდან გადიხარ, ყველგან კომფორტია, პანდუსი, კომფორტული ტრანსპორტი, ბავშვისთვის ყველგან კარგი გარემოა შექმნილი. ასეთი კომფორტი ბევრ ქვეყანაში არ არის". მიუხედავად ამისა, საქართველოს მუსიკის-მეზმრელებელია III რესპუბლიკური და ახალგაზრდული კონკურსების ლაურეატი მაინც საქართველოში დაბრუნებაზე ფიქრობს. მანამდე კი დროს არ კარგავს, თავს არ ზოგავს, მუშაობს და თან ტრაგიკული ამნერისის როლზე ოცნებობს დრამატული და პომპეზური ოპერიდან „აიდა". საინტერესოა, რომ ოპერის მომღერლებსაც ჰქონიათ ისეთი საყვარელი ლიტერატურული ნაწარმოები, რომელში მონაწილეობაც ერთერთ საოპერო თეატრში დიდი გამოწვევა იქნებოდა საკუთარი თავისთვის. თავიდან ვიფიქრე, რომელიმე ცნობილი უცხოელი კლასიკოსის ნაწარმოებს მეტყვის, მაგრამ შევცდი – ქართული გენი მაინც რა არის – აქაც იჩენს თავს: საუბარი არაყიშვილის ოპერაზე, „თქმულება შოთა რუსთაველზე" ყოფილა. საოცარია ეს ქართული ბუნება. „ვეფხისტყაოსნის" ხსენება და მის დადგმაში ქართულ საოპერო თეატრში შესრულების სურვილზე ძლივს შევიკავე თავი ემოციებისგან.

კარგია ისეთ გარემოში ცხოვრება, რომელიც შრომისა და თავდაუზოგაობის სანაცვლოდ უზრუნველ და მშვიდ გარემოს გთავაზობს. მიუხედავად ამისა, მაინც საქართველოში დაბრუნებაზე ფიქრობს.

რეპეტიციები, სპექტაკლები, ფურშეები... მადალენას, როზინას, დორაბელას, კონკიას, ქერუბინოს, სტეფანოს, ამორის, მარგრატას, ფენენას, პრინცესა კლარისას, ოლღას კერსის როლები ერთმანეთს ცვლიან მსოფლიო სცენებზე, რომელთაც დროდადრო ბევრი ახალი ემატება. ქეთიმ სულ ახლახან, სექტემბერში, ვერდის „რიგოლეტოდან" მადალენას პარტია შეასრულა ტოკიოში, ოქტომბერში „ბედის ძალაში" პრეციოზილა – ვაშინგტონის ეროვნულ თეატრში, იანვარში – კარმენის როლის შესრულება ელის – ტოკიოს ახალ ეროვნულ თეატრში, თებერვალში – ოლგას ჩაიკოვსკის „ევგენი ონეგინიდან" – ნეაპოლის სან კარლოს თეატრში. ვერაფერს იტყვი, მსოფლიოს ერთი ბოლოდან მეორემდე ფრენა, რომლის დროსაც შეფუთული და „ჩადრმოხვეული" იცავს ხმას, კონცერტები და შუალედებში მუდმივი რეპეტიციები, სპექტაკლები, წარმოუდგენლად რთულად მეჩვენება.

ვუსმენ ქეთის, რომელიც საოცარი გატაცებით საუბრობს ოპერაზე, კონცერტებზე, მუსიკაზე. ბედნიერია. ვუყურებ მის გაბრწყინებულ თვალებს და ვრწმუნდები, რომ ოპერა მისთვის ყველაფერია, ოპერის სიყვარულს კონკას მოთმინება და პროფესიონალიზმიც ემატება და ვფიქრობ, რომ ერთ დღესაც ვერ გაძლებს კარმენის, მადალენას, პრეციოზილას ან თუნდაც [illegible] მობეზრებული პატის გარეშე, მისთვის მუსიკის, ხატვის, ცეკვის, კითხვის – ამ ყველაფერს ერთად ოპერა ჰქვია და თანაც „ძალიან ცხოვრებისეულია, იმდენი ადამიანური მომენტია, გალაკები", – აღტაცებით საუბრობს ქეთი. როსინიც ხომ ამბობდა, „ჭამა, სიყვარული, სიმღერა და საჭმლის გადამუშავება სინამდვილეში ოპერის ოთხი აქტია, რომელსაც ცხოვრება ჰქვია და ისინი შამპანურის ბოთლიდან ამოსულ ბუშტებს ჰგავან. სულელია ის, ვინც მათ ბოთლიდან სიხარულის/სიამოვნების გარეშე უშვებს". ეს ციტატა, ვფიქრობ, სწორედ ქეთიზეა ზედგამოჭრილი: ის ბედნიერია.

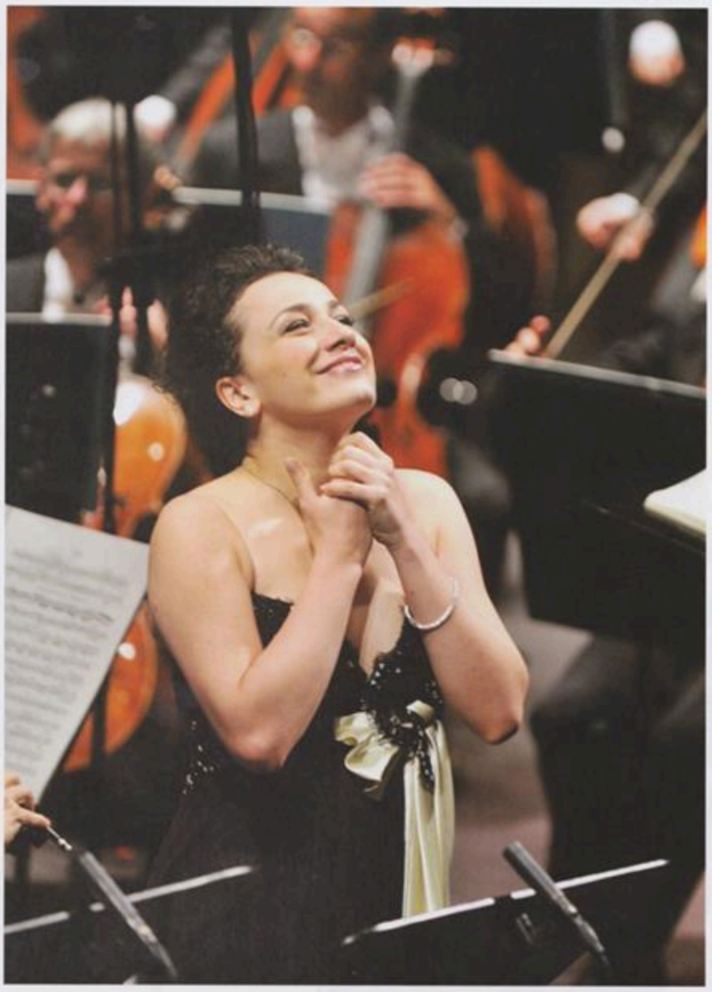

ლი სტეფანოს როლი გუნოს ოპერიდან „რომეო და ჯულიეტა", ბარსელონას ლისეუს თეატრში ემილია ვერდის ოპერიდან „ოტელო". ზიბელი გუნოს ოპერიდან „ფაუსტი" დაუვიწყარი როლებია მაყურებლისთვის. ლა სკალას საოპერო თეატრის სცენაზე შესრულებული სახეები ვერდის ოპერიდან „რიგოლეტო", მოცარტის „ასე იქცევა ყველა ქალი", „ასკანიო ალბა", როსინის „სევილიელი დალაქი", შტრაუსის „სალომე", მასნეს „მანონი" და მენდელსონის „ზაფხულის ღამის სიზმარი" – ეს განსხვავებული, ლამაზი, საინტერესო როლები ერთმანეთს დაუსრულებლად ცვლიან. თესალონიკის თეატრ მეგარონში კვირის სახასიათო, მამაკაცური როლი ჰენდელის ოპერიდან „იულიუს კეისარი" კი უდავოდ უზარმაზარი შრომის, გარდასახვის უნარის, საშემსრულებლო ტექნიკის საუკეთესო წარმოჩენაა. ყველა ეს როლი ნაბიჯ-ნაბიჯ მოპოვებული წარმატების შედეგია. „რომ არ მემღერა ყველაფერი, რასაც შემომთავაზებდნენ, მომიწევდა ტემბრის ჭყლეტაც და ხმის გადატვირთვაც. ახალი, უფრო რთული როლის დამუშავების პროცესში ვხვდები, რომ დაძლეულია ტექნიკური სირთულე, მუშაობის პროცესიც უფრო იოლი და სასიამოვნო ხდება. მიხარია, რომ ეტაპობრივად სწორად მივდივარ" – სიამოვნებას ვერ მალავს ქეთი. ერთადერთი დიდი საოპერო თეატრი, სადაც ქეთის ჯერ არ უმღერია, მეტროპოლიტენ ოპერაა.

დომინგოს ქართველები

2010 წელს ბათუმში გამართულ კონცერტზე, სადაც ქეთი არ ყოფილა მიწვეული, პლასიდო დომინგოს სასწრაფოდ თავად დაუკავშირდა მისი მეზობლობის ხარვეზები. უცნაურად მომეჩვენა ჯერ ერთი ის, რომ ქეთიმ საერთოდ არ იცოდა ამ კონცერტის შესახებ და მეორეც ის, რომ თავად მაესტროს გაახსენდა მაინცდამაინც ქეთი და პირადად იზრუნა მის აუცილებელ მონაწილეობაზე. მოულოდნელი, ასე იყო თუ ისე, ქეთის ვიზიტამდე მოუყოლია ეს ამბავი. დომინგოს 2008 წლის ცხელ აგვისტოს შეხვედრია კანადაში, კონკურსზე „ოპერალია", რომლის ფინალში 40 რჩეულს შორის პიანისტებთან – ნინო და თამარ სანიკიძეებთან ერთად გამარჯვებით მისი მონაწილეობა დაუმახსოვრებია. საოპერო წრეებში დომინგო ცნობილი ყოფილა, როგორც ტალანტების მაძიებელი და კონკურსების მოყვარული ქველმოქმედი. „ჩემი კონტრაქტებიც და გამოსვლა ქვეყნით გარედანაც და მადრიდში დომინგოს დამსახურებაა". დები სანიკიძეებიც ახლა უკვე დომინგოს საყვარელი პიანისტები გამხდარან. ქეთის თქმით, „დომინგო სადაც მიდის, იქ დებიც მიჰყავს". ქეთის დებიუტი ვაშინგტონის ნაციონალურ ოპერაშიც პლასიდო დომინგოს მიწვევით შედგა. ასევე დომინგოს მიწვევით ქეთის განსახიერებულმა – მონდომებულმა, მებრძოლმა, მეომარმა, ცხენზე ამხედრებულმა კონკიას ქართველმა ტიპაჟმა მაყურებელი ემოციების გარეშე ვერ დატოვა. „ლოს-ანჯელეს ტაიმსშიც" წერდნენ, ქემოკლიძემ საოცარი ატმოსფერო შემოიტანაო.

„შეიძლება ერთ დღესაც გაიღვიძო და ხმა ვეღარ ამოიღო". წარმატებამ სიფრთხილე ასწავლა, თითქოს კარიერის დასაწყისში უფრო მებრძოლი იყო, ახლა - ნაკლებად. უფრო მოწესრიგებული გახდა.

ანჩხლი დონა ელვირა

2011 წელი, გრაცი. კვლავ წარმატებული გამოსვლა და კიდევ ორი ახალი სპექტაკლი. პარალელურად რომში კასტინგი კარლოს საურას ფილმში მონაწილეობაზე, რომელზეც ქეთი სულ ბოლო წამს მისულა: თავიდან არც დაინტერესებულა, უფიქრია, რაღა მე ამიყვანს საურა ამდენ კარგ მომღერალს შორის, თანაც თბილისისკენ ბილეთიც ნაყიდი ჰქონია, მაგრამ, საბოლოოდ, ქართველის ძალდატანებით, ლამის მატარებლით ჩაუღწევია რომში, მოუწესრიგებულია და გაბურძგნილი ქოჩრით შეუღია სტუდიის კარი. „დაინახავდით, იქ ხართ, სადაც უნდა იყოთ!" – გაუღიმა საურამ... ქასთინგის დროს ქეთისა და ერთი ნეაპოლელი ქალის ბოროტი მომღერლების როლი უნდა ეთამაშათ. ქეთის „სიბოროტითა და სიამაზით" დაუჯაბნია მეტოქე. მოგვიანებით, საურასაც უთქვამს, კასტინგის მერე აეროპორტშიც გაკვირვებოდა, როგორ ჩხუბობდა ბორტგამცილებლებთან და ამ ინციდენტმაც დამარწმუნა საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების სისწორეშიო. ვინ იცის, ფიქრობდა: „ეს გოგო როგორი კარგი გოგოა" – ანუ ზუსტად ისეთი გოგო, როგორიც მისი პერსონაჟის განსახიერებას სჭირდებოდა, და მიუცია ადრიანა ფერარეზეს (დონა ელვირას) როლი ფილმში „მე, დონ ჯოვანი". ოპერატორი ვიტორიო სტორარო, რომელიც ცნობილია თავისი განსაკუთრებული ხედვით კადრში (ჩაცმულობის, მაკიაჟის, განათების, გარემოს), „დირიჟორობდა" გადაღებებს, რომელიც ჩინეჩიტასა (რომში ყველაზე ცნობილი კინოსტუდია) და დინო სტუდიაში თვენახევარი მიდიოდა. ქეთის თქმით, იმ პირობებში, როცა ფილმის გადაღებისას შესაძლებელია ერთი, ორი, სამი და ა.შ. დუბლის ჩაწერა, „მსახიობები ჩაწერდნენ ერთ დუბლს, არ გამოუვიდოდა, გაიზმორებდნენ, ჩაწერდნენ მეორეს, მესამეს და ასე, სანამ არ გამოუვიდოდათ". საურა კი განცვიფრებული დაუტოვებიათ თეატრალებს, ამბობდა თურმე: „ვინ ხართ ეს ოპერის მომღერლები, რა ხალხი ხართ, ასე ორ დუბლში რომ გამოგდით ყველაფერი!" „კინოს მსახიობისგან განსხვავებით, როდესაც თეატრალი სცენაზე დგას და ათეულობით მეტრი წინ აქვს მაყურებლამდე", არ ჩანს მისი მიკროსკოპით გადიდებული ნაკვთები, სამაგიეროდ, მისი გამოსვლა მაყურებლის წინაშე იდეალურ შესრულებას მოითხოვს, იდეალური შესრულება კი – მუდმივ ვარჯიშსა და გაუთავებელ მეცადინეობას. ოპერის მომღერალს ხომ ერთი წამი აქვს, იმ წამში უნდა იმღეროს, წამი არ მეორდება, არც მონტაჟდება. კარგია, ცუდია, რჩება როგორიც არის. ამგვარ რეჟიმს მიჩვეულ არტისტს კი სრულებითაც არ გასჭირვებია პირველსავე ან მეორე დუბლზე მაინც ჩაწერა ავსტრიელ და იტალიელ ვარსკვლავებთან ერთად. კვლავ წარმატება, ახლა უკვე კინოშიც. თითონ ფილმს კი არაერთი გამარჯვება ერგო კინოს საერთაშორისო ფესტივალებზე.

და კიდევ

წარმატებული ადამიანი იცვლება. კარგისკენ, ცუდისკენ იცვლება. დღეს არის, ხვალ – არა. „შეიძლება ერთ დღესაც გაიღვიძო და ხმა ვეღარ ამოიღო". წარმატებამ სიფრთხილე ასწავლა, თითქოს კარიერის დასაწყისში უფრო მებრძოლი იყო, ახლა – ნაკლებად. უფრო მოწესრიგებული გახდა და კიდევ? გაგიკვირდებათ და სიყვარულიც ამ გზაზე უსწავლია, თანაც უცხო ქვეყანაში. ქეთის თქმით, იქ ყველაფერი გიყვარს, გიყვარს შენი სახლი, სადარბაზო, სამსახური: „სიყვარულის მომენტი, ვფიქრობ, უცხოეთში ვისწავლე. პატივისცემა ვისწავლე. ჩვენთან კი ვამბობთ, გვიყვარს და ვკვდებით ერთმანეთზე, მაგრამ ქუჩაში, ტრანსპორტში ან სადმე სხვაგან – არ იგრძნობა ეს სიყვარული... ჩვენ ძალიან გვაკლია ეს სიყვარული... ღიმილი..."

საკონტრაქტო სისტემაზე მომუშავე მსახიობისთვის რთულია ოჯახის შექმნა, რასაც ვერ ვიტყვით ქეთიზე: „ჩემი წარმატება გუნდური მუშაობის შედეგია". ქმარი, შვილი, დედა... ყველას თავისი წილი საქმე აქვს. ქეთი პირველი ერთი წლის განმავლობაში კულისებშიც აჭმევდა თურმე ბავშვს. კოლეგები სიცილით კვდებოდნენ, როდესაც დიუსელდორფში დადგმულ სპექტაკლზე, რომელიც მწერების უფლებების დაცვას ეძღვნებოდა და ქეთი პეპელას როლს ასრულებდა, შუა ანტრაქტზე გავარდებოდა სცენიდან ბავშვთან პეპელას კოსტიუმში გამოწყობილი, აჭმევდა, ეფერებოდა, მერე კი უკან გარბოდა სცენაზე. თურმე თავიდან სხვა ოთახში მყოფ, სათამაშოებში ჩაფლულ ლუკას ეშინოდა „ვიღაც ქალის კოცნის", ვერ მიმხვდარიყო რატომ კოცნიდა ასე გამწარებული, მაგრამ როცა ცოტა წამოიზარდა, აჩვენეს ბავშვს: „აი, შვილო, დედაშენი ასე მღერის", – და შეეჩვია. ქეთის თქმით, დედის იავნანას საოპერო ვერსია არ მოსწონს ბავშვს ჯერჯერობით და ბებიის სიმღერას ხოლმე თურმე, მიმღერეო.

დაკურას (არჩევით) აანაცლიან, გუნდებში პატარ-პატარა პარტიებს აძლევენ, უტარდებათ გაკვეთილები, სადაც მუსიკის სამყაროში ფრთხილად შეჰყავთ და ისტორიასაც აცნობენ. ცოტა უფრო მოზრდილ ასაკში კი კლასიკური მუსიკის დამატებით გაკვეთილებთან ერთად მონაწილეებისთვის სავალდებულოც არის და სახალისოც სკოლის გუნდსა თუ ორკესტრში ჩართულობა. ჯულიარ პაი სკულში კი მუსიკის გაკვეთილები კურიკულუმის სავალდებულო ნაწილიც შედის.

უნივერსიტეტში სწავლის პერიოდში, სტუდენტებს, რომლებიც ხელოვნების ფაკულტეტს ირჩევენ, ხშირად მუსიკის თეორიის კურსის გავლაც ევალებათ. მუსიკალური განათლების მიღება ნებისმიერ ასაკში შეიძლება ინდივიდუალურად ან ჯგუფურად, წრეებში. კლასიკური მუსიკის პროპაგანდას ყოველ ნაბიჯზე შეხვდებით: ფილმების, სატელევიზიო პროგრამების, რეკლამებისა თუ სხვადასხვა ღონისძიებების ფონად. მაგ.: „ნესუნ დორმა" ჯაკომო პუჩინის ოპერიდან „ტურანდოტი" 1990 წლის ფეხბურთის მსოფლიო თასის მთავარი თემა იყო. მუსიკალური განათლება წარმატებული საზოგადოების წინაპირობად არის მიჩნეული. ამით არის განპირობებული ის გარემოება, რომ კლასიკურ მუსიკასთან ზიარება ბავშვობიდანვე ხდება სხვადასხვა მეთოდით. ერთ-ერთი ასეთი ხერხი პატარების საოპერო სპექტაკლში ჩართულობაა, რაც იმაში გამოიხატება, რომ სპექტაკლზე მისულ ბავშვებს ურიგდებათ თაბახის ფურცლებზე დაბეჭდილი ტექსტი და შეუძლიათ აჰყვნენ მომღერლებს, რომლებიც შესაძლოა ასევე პატარები იყვნენ; და თუ მშობელი აღმოაჩენს შვილის განსაკუთრებულ ნიჭს, შეუძლია მიმართოს თითქმის ნებისმიერ საოპერო თეატრს, მოითხოვოს აუდიენცია, რომელიც აბსოლუტურად არანაირ წინასწარ მომზადებას არ საჭიროებს, და მონაცემებისა და ინტერესის მიხედვით ხელი შეუწყოს ბავშვის განვითარებას საოპერო მუსიკის განხრით. შექმნილია ბავშვებისთვის სახალისო მოსასმენი თუ სანახავი საოპერო სპექტაკლების სარეპერტუარო ნუსხაც, რომელიც ინტერნეტშიც მრავლადაა. პავაროტის სიტყვებს თუ მოვიშველიებთ, „თუ ბავშვები არ ეზიარებიან მუსიკას ადრეულ ასაკში, დარწმუნებული ვარ, რომ რაღაც ფუნდამენტური ენთხვევათ".

სამწუხაროდ, დღეს ჩვენი ქართველი ბავშვების დიდი ნაწილი მოკლებულია ამგვარ სიამოვნებას, თუმცა ინტერესი კლასიკური მუსიკისადმი, ოპერისადმი მაინც დიდია. ქეთი ქემოკლიძის და მრავალ სხვათა პროფესიონალიზმითა და ძალისხმევით თურმე ქართული საოპერო სკოლის შვილებს მსოფლიო სცენაზე სხვათა გვერდით განსაკუთრებული ადგილი უკავიათ, რაც იმითაც გამოიხატება, რომ, როგორც ქეთი ამბობს, არ არსებობს სპექტაკლი, ერთი, ორი, სამი ან მეტი ქართველი მომღერალი არ მონაწილეობდეს. კარგი იქნება, მეტი ადგილი დაიმკვიდროს კლასიკურმა მუსიკამ საზოგადოებაში, რეენაინაც დაარსდეს გულშემატკივართა კლუბები, განვითარდეს საოპერო კულტურა. მათ კი, ვისაც დიდხანს საოპერო ნაწარმოების მოსმენა დასაწყისში ცოტა რთულად ეჩვენება, შემიძლია დავამშვიდო და ვუთხრა, რომ თურმე (ორლანდოელ მწერალ ჯეიმს სტივენს თუ დავუჯეროთ), ოპერის მოსმენის ერთ-ერთი, თან საუკეთესო ხერხი ძილის დროს მოსმენაც ყოფილა. საოპერო მუსიკის მოსმენის დაწყება აქედანაც შეიძლება. შემსრულებლები თუ არა, კარგი მსმენელები და მაყურებლები ხომ გამოვალთ. გვეცოდინება როდის დავუკრათ ტაში თუ აჩრში, როდის გამოვრთოთ მობილური ტელეფონი და სხვა დეტალები.

> ერთ-ერთი ასეთი ხერხი პატარების საოპერო სპექტაკლში ჩართულობაა, რაც იმაში გამოიხატება, რომ სპექტაკლზე მისულ ბავშვებს ურიგდებათ თაბახის ფურცლებზე დაბეჭდილი ტექსტი და შეუძლიათ აჰყვნენ მომღერლებს.

როლი. სცენა.

„ყველა როლი თავისებურად მიყვარს, მაგრამ კონკრეტულ მომენტში რაზეც ვმუშაობ ხოლმე, იმ დროის ის უფრო მიყვარდება". თუმცა არის ისეთი როლები, რომლებსაც ქეთი არ აპირებს დაუბრუნდეს მეტყველი – პაჟის როლი სპექტაკლიდან „რომეო და ჯულიეტა", ერთ-ერთი ამ როლთაგანია. დაბალი ტემბრის გამო, ქეთის ხშირად ბიჭების როლის შესრულება უწევს, რაც უკვე დიდ სიროულეს არ წარმოადგენს, თუ არ ჩავთვლით ოულიუს კეისრის როლს, რომლის ქალის მიერ შესრულება სიმღერასთან ერთად ვოკალური ელემენტების დაუფლებას მოითხოვს. ქეთი სცენაზე გასვლის წინ ჯერ კოსტიუმს იცვამს, გაივლის, გამოივლის, სარკეებში დაინახავს თავის თავს, შეეჩვევა სარკიდან მომზირალ პერსონაჟს, გარდაისახება და მხოლოდ ამის შემდეგ იცვამს მაკიაჟს. „ამის გამო სულ მეჩხუბებიან – მესერება ტანსაცმელი, მაგრამ სხვანაირად არ შემიძლია" – ღიმილით ამბობს ქეთი, რამაა ქეთიზე ჯადოსნურად მოქმედებს, აინთება თუ არა, ავიწყდება გარშემო არსებული და ხვდება იმ სამყაროში, სადაცაც თვითონ უნდოდის მაყურებელს. სცენა მისი სამსახურია, კოცნა, ხელის მოთათუნება თუ სხვა რაიმე ერთტიული მომენტი – მხოლოდ მიზანსცენის ნაწილია. „სცენაზე როცა გავდივარ, ვფიქრობ, რომ დავბრუნდები, სახლში მივედი, არ აქვს მნიშვნელობა სად არის ეს სცენა: ლოს-ანჯელესში, სანტიაგოში, რომში, მილანში თუ პარიზში".

ქეთის, თავისი მშვიდი და გაწონასწორებული ხასიათის გამო, საოპერო წრეებში ზოგადად ყველასთან კარგი ურთიერთობა აქვს, თუმცა ისეც ხდება, რომ დახმარების სანაცვლოდ წყენითა და გულისტკივილითაც გასაჩუქრებენ კოლეგები: „არიან მომღერლები, რომლებიც მზად არიან თავში გწედნენ, აგატირონ...". ოპერა გამონაკლისი არ არის, რადგან კონკურენტული გარემოა, კონფლიქტებიც ხშირია: შეიძლება მომღერალს კოსტიუმი დაუმალონ, გასვლის წინ აწერვიულონ, ნერვი მეტოქეება თუ არა, შეიძლება ხმაც შეუცვალოს ან იმ მომენტში სრულიად დაიკარგოს კიდეც. მაგრამ ქეთი ასეთ შემთხვევაში წყენას გულთან ახლოს არ იკარებს, უკმეხად ნათქვამს მეორე ყურიდან უშვებს, საოცრად მშვიდი ადამიანია, ჭორაობა არ უყვარს, ზომიერად მეგობრული ურთიერთობა აქვს კოლეგებთან. მიდის, საქმეს აკეთებს, შინ ბრუნდება და მეორე დღეს ისევ საქმეს უბრუნდება. „ჩემი კოლეგები მეხუმრებიან, არცერთ სადილზე არ მოდიხარ. თუ გეტყვის, რომ მოდიხარ, არ დაიჯერებენ, მაინც არ ნამდვა ბოლომდე". – იცინის ქეთი და ამბობს, რომ არიან მომღერლები, რომლებსაც გართობაც, ლამისთევაც, მეშობაც, მეგობრობაც – ყველაფერი ერთად გამოსდით, მაგრამ მას ასე არ შეუძლია: მისი არჩეული გზა, საყვარელი პროფესია იმდენ ენერგიას მოითხოვს, რომ აღარც დრო და არც ენერგია აღარ რჩება, და თანაც მაინც ურჩევნია ყოველთვის რეჟიმში იყოს. აქვს პასუხისმგებლობის გრძნობაც, რომელიც ბავშვობიდან მოყვება. „ჩვენ – 90-იანი წლების ბავშვები – ისეთ მკაცრ და პირქუშ პირობებში გავიზარდეთ, რომ ამ ქაოსისა და უიმედობის შემყურეს პროფესიონალიზმი უფრო და უფრო მემატებოდა", ცელქმა და მოუსვენარმა ხასიათის სიმტკიცეც მალე გამოაჩინა: მიზანდასახულ და პროფესიონალურ გოგოდ იქცა.

გაკვირვებული დარჩებით ქეთის როლების სიუხვით: ბერლინის დოიჩე ოპერის, პარიზის სამეფო თეატრის, ტულუზის კაპიტოლის თეატრის, მონპელიეს ნაციონალური თეატრის, პალერმოს ტეატრო მასიმოს, სანტიაგოს მუნიციპალურ თეატრის, რაინის დოიჩე ოპერისა და მარსელის მუნიციპალური ოპერის სცენებზე და ვაშინგტონის ნაციონალურ ოპერაში ქეთევანი როზინას პარტიის (როსინის ოპერიდან „სევილიელი დალაქი") ერთ-ერთ საუკეთესო შემსრულებლად არის აღიარებული. შესრულებული როლებით, განსაკუთრებული ვოკალური და სასცენო მონაცემებით, დიდი წარმატებით გამოდის მსოფლიოს მნიშვნელოვან საოპერო თეატრებში ქეთევანის მიერ ლონდონის სამეფო თეატრში, ვენეციის ფენიჩეს თეატრსა და ვერონის არენაზე შესრულებუ-

ეძახის. სწავლის პროცესში ასევე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სტუდენტების (და მხოლოდ სტუდენტების!) მიერ დადგმულ „აკადემიის პროექტს", რომელიც ლა სკალას თეატრის რიგით სეზონურ სპექტაკლად ითვლება და სხვა საოპერო თეატრებსაც მიაქვთ თავიანთ სცენაზე. აკადემიის საიტზე თვალის გადავლებისას სიამაყით ავივსე: წარმატებულ კურსდამთავრებულთაგან (დავითვალე კიდეც, ჯერჯერობით 22 სახელია ჩამოწერილი) ოთხი ქართველია. მათ შორისაა ქეთევან ქემოკლიძე – ნინო სურგულაძესთან, ნინო მაჩაიძესა და ანიტა რაჭველიშვილთან ერთად.

ვერაფრით გამოიცნობთ, კიდევ როგორ მეცადინეობს ქეთი, თუ გულკო კარიაულს არ იცნობთ. ძალიან გამაოცა გაკვეთილების ჩატარების ამ მეთოდმა: გაკვეთილები სკაიპით! დიახ, სკაიპით, ჩვეულებრივი, სრულფასოვანი, ორსაათიანი გაკვეთილები. წარმოიდგინეთ, პედაგოგი, რომელსაც ათობით მოწაფე ჰყავს ექსპერიმენტულ ათწლედში და პარალელურად ცხრა მთას იქით ქეთევან ქემოკლიძის გვერდით სხვა ნამოწაფარებსაც: ნინო სურგულაძეს, ალა რამინას, სოფო გორდელაძეს, თეონა დვალს, მაკა გუგუშქორს, მიშა შეშაბერიძეს და სხვებს უანგაროდ უტარებს სიმღერის გაკვეთილს. ქეთი მას დედა ტერეზას ეძახის. ამბობს, რომ ზოგიერთი წარმატებული მომღერალი ორმოცი წლის ასაკშიც ეძებს პედაგოგს, რომელიც ობიექტურად ადევნებს თვალყურს მომღერლის განვითარებას და მკაცრ კრიტიკასაც არ იშურებს მისი მომავალი წარმატებისთვის. მარია კალასის თქმის არ იყოს, განსხვავება კარგსა და დიდებულ პედაგოგს შორის ის არის, რომ კარგი – მოწაფის საუკეთესო შესაძლებლობებს წარმოაჩენს, დიდებული კი – მოწაფის მომავალს განჭვრეტს. ქეთის გაუმართლა და თავიდანვე ასეთი პედაგოგი შეხვდა. გულკო კარიაულის აზრი და შენიშვნები მისთვის დღემდე უმნიშვნელოვანესია.

ქეთის კიდევ ერთი პედაგოგი ჰყოლია, ოღონდ ისე, რომ თავად პედაგოგმა ამის შესახებ არაფერი იცის: ოლგა ბოროდინა – ლამაზი, რბილი და ხავერდოვანი ხმის პატრონი, პეტერბურგელი მეცო-სოპრანო. „როცა რაიმე ახალი მაქვს დასამუშავებელი, პირველ რიგში ოლგას ვუსმენ" – ამბობს ქეთი.

რვა საათი ძილი, ქეთის თქმით, ხმისთვის ბევრი მუშაობა არ შეიძლება, მაგრამ ხმის ლავირების ხარჯზე და არასრული ხმით მღერითაც შეიძლება თურმე მიაღწიო სასურველ შედეგს. თუმცა ხშირად ჩუმად არის, მესიჯებს იშველიებს. მეუღლესაც კი მესიჯებით ესაუბრება ხანდახან.

მაინც ნეტავ რა არის საჭირო იმისთვის, რომ პროფესიონალი ოპერის მომღერალი გახდე. მარტო ხმა და ნიჭი კმარა?! „ჩემთვის აუცილებელია იღბალი, გნებავთ ღვთის წყალობა, შრომისმოყვარეობა, მონდომება, ჭკუა-გონება... გონებრივი მუშაობა ძალიან მნიშვნელოვანია". ოპერის მომღერალს რა გონებრივი სამუშაო აქვსო, იტყვით, მაგრამ სიმღერა, ტექსტის ცოდნა, სწორი გამოთქმა, სცენური მოძრაობა, რეჟისორი, დირიჟორთან კავშირი... ქეთის თქმით, დღესდღეობით, ოპერის მომღერალს მძიმე გამოწვევა აქვს. ოპერის მძიმეწონიანი მომღერლის ძველი ხატი სრულიად განსხვავდება ახლისგან. „სპორტული შემართება თუ არ გაქვს, არაფერი გამოვა", – ამბობს ქეთი. ალბათ იკითხავთ, მორბენალი საოპერო მომღერალი როგორღა მღერისო? ხმის ტექნიკური სიძლიერე, რასაც ქეთი ნოდარ ანდღულაძის სკოლის დამსახურებად მიიჩნევს, მას სცენაზე, შეიძლება ითქვას, აკრობატული ილეთების გაკეთებაში ეხმარება.

ნელ-ნელა, პატარ-პატარა როლებით დაძლეული ტექნიკური სირთულე რეპერტუარში წინსვლისა და წარმატების საწინდარია. ნიჭიერი ახალგაზრდა საოპერო მომღერლებისთვის კონკურსებში მონაწილეობისთვის საჭირო დახმარების ფონდის შექმნაც მისასალმებელი იქნებოდა.

ბევრი ვეცადე ქეთის ჩვენი სკოლის პრობლემები ელიარებინა და ლა სკალის საუკეთესო სამაგალითო სასწავლო სქემა თუ მეთოდი გაეზიარებინა. კარგი იქნებოდა, თუ ქართული საოპერო სკოლა საოპერო სტუდიის არსებობის შესანიშნავ ტრადიციას დაუბრუნდა სათავეს, ლა სკალის მსგავსად. საოპერო სტუდია ნიჭიერ და შრომისმოყვარე სტუდენტს სპექტაკლებში მონაწილეობის საშუალებას მისცემდა, გამოცდილება და პრაქტიკა კი ყველაზე კარგი პედაგოგები იქნებოდნენ. თან უკვე შემდგარ მომღერლებთან შედარებით პატარა, მაგრამ მაინც ჰონორარი, არ იქნებოდა ურიგო: ერთი დადგმის თხუთმეტ სპექტაკლში მონაწილეობა 500-600 ევროს ფასად მაშინ, როდესაც პროფესიონალი მომღერალი მსგავს შემოთავაზებაში 5000-დან 20000 ევრომდე იღებს. ქეთის აზრით, ნელ-ნელა, პატარ-პატარა როლებით დაძლეული ტექნიკური სირთულე რეპერტუარში წინსვლისა და წარმატების საწინდარია. ნიჭიერი ახალგაზრდა საოპერო მომღერლებისთვის კონკურსებში მონაწილეობისთვის საჭირო დახმარების ფონდის შექმნაც მისასალმებელი იქნებოდა.

ქეთისთან საუბრისას, ერთი შესანიშნავი ტრადიცია აღმოვაჩინე. თითქმის ყველა საოპერო თეატრს (უფრო კი პარმაში, ვერდის თაყვანისმცემლებს) გულშემატკივართა თავისი კლუბი ჰყავს და მათ შორის იმართება დავა, პაექრობა ისტორიულ და შემოქმედებით საკითხებზე ოპერის გარშემო, კამათი იმაზე, თუ რომელი საოპერო დადგმა თუ ოპერის მომღერალი ჯობს, რატომ, როგორ შეცდომებს უშვებს ესა თუ ის მომღერალი, დირიჟორი... ზოგჯერ მათი დისკუსია მძაფრ შეტაკებაშიც კი გადაიზრდება. ქეთის აზრით, კლუბების შეკრებაზე დასწრება ძალიან საინტერესოა, ბევრი ცხელი ამბის გაგებასთან ერთად, თბილი და ხმაურიანი იტალიური ატმოსფერო ყველა ადამიანზე და განსაკუთრებით კი – შემოქმედებით პროცესში ჩართულზე, მაგიურად მოქმედებს და ჯანსაღი კრიტიკით დახუნძლული, ქებით გამხნევებული და დადებითი ემოციებით დატვირთული საქმიანობის უფრო ნაყოფიერად გაგრძელებას ცდილობს. პარმაში სიმღერისას, სადაც იტალიელებს თავი ოპერის ყველაზე დიდ გულშემატკივრად მიაჩნიათ და ცუდად მღერისას შეიძლება ლიცე კვერცხი ან გადამწიფებული პამიდორი ესროლონ მომღერალს, ქეთი ვერდის კლუბის ერთ-ერთ შეხვედრაზე მოუწვევიათ და საჩუქრებითაც გამოუსტუმრებიათ.

საზოგადოება და მუსიკა

საერთოდ, კლასიკური მუსიკის სმენის ტრადიციას დასავლეთში დიდი ყურადღება ექცევა და ამ ჟანრისადმი სიყვარულისა და პატივისცემის გრძნობის ჩამოყალიბება ადრეული ასაკიდან იწყება. მშობლები სხვადასხვა მიზნით „აიძულებენ" შვილებს კლასიკური მუსიკის მოსმენას: ზოგი სოციალური მიზეზით, ზოგიც თვითდისციპლინის ჩამოყალიბებაში დასახმარებლად. დანარჩენებს კი სჯერათ, რომ კლასიკური მუსიკის შედევრების ცოდნა წარმატებული და განათლებული მომავალი თაობის საძირკველია. 90-იან წლებში მრავალი სტატია თუ წიგნი დაბეჭდილა ე.წ. „მოცარტის ეფექტის" შესახებ. შემდეგ კი – კვლევების საფუძველზე ბავშვებისთვის ტესტირებაც ჩატარებულა, რის შედეგადაც აღმოჩენილა, რომ იმ ბავშვების ინტელექტის ინდექსი (IQ), რომლებიც კლასიკას (ამ კონკრეტული მაგალითით, მოცარტს) უსმენდნენ, უმაღლეს ქულებს აღწევს. მსოფლიო მუსიკის სამყაროში მიჩნეულია, რომ მუსიკა ადამიანის გამოცდილების მნიშვნელოვანი ნაწილის ბიოლოგიური საფუძველია და მის გარეშე სულიერად ღარიბდება საზოგადოება. მუსიკა მათემატიკაში, გეოგრაფიაში, ისტორიაში, უცხო ენებში, ფიზიკურ აღზრდაში და კიდევ სხვა მრავალ დისციპლინაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, ამიტომაა, რომ საზღვარგარეთ სპეციალურად ბავშვებისთვის კლასიკური ჟანრის აუდიო თუ ვიდეო მასალის აურაცხელი რაოდენობა გამოიცემა. ევროპაში დაწყებით სკოლებში ბავშვები ხშირად სხვადასხვა ინსტრუმენტზე

ქეთევან ქემოკლიძე

მე – ოპერის მომღერალი

ავტორი: მაია მორგოშია

შესავალი ანუ უკან კონსერვატორიაში

90-იანი წლების თბილისი, უშუქობა, უგაზობა, უტრანსპორტობა, მხოლოდ არეულობა... გაყინული კლასები, გაყინული პედაგოგები და მოსწავლეები... ქომუსების ოჯახში გაზრდილი ქეთი ამ დროს სამუსიკო სკოლაში სწავლობს ფორტეპიანოს განხრით და გათოშილ ხელებზე ჩამოცმული გადაჭრილი ხელთათმანებით მეცადინეობს, თან ცოტა უზარება გულის სიღრმეში თითომფორენის პოლიფონიულობაზე მეოცნებე პატარა გოგოს, მაგრამ ქართული ხალხური სიმღერის წრეზე სიარული მაინც ძალიან ხიბლავს.

ერთხელ, კონცერტზე, დედის გვერდით მჯდომი სრულიად უცხო ადამიანის შეძახილმა: „ნეტავ ამ ბავშვს პატრონი არ ჰყავს? რა გადასარევად მღერის!" კონსერვატორიასთან არსებულ ექსპერიმენტულ სკოლაში გამოცდების ჩასაბარებლად ქეთის მომზადება განაპირობა. ნოდარ ანდღულაძესთან მისულმა ქართული ხალხური სიმღერები ჩაარიხინა. ნოდარს უთქვამს, მომწონს ეს გოგოო. დაუვალებად კარმენის არია მიეცა. წარმატება. ამის შემდეგ დაიწყო სერიოზული მეცადინეობა თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიის პროფესორთან – გულიკო კარიაულთან. მუსიკალურ სასწავლებელთან ერთად სამხატვრო სკოლასა და ეკონომიკურ ფაკულტეტზე სწავლა ცოტა არ იყოს დამღლელი იქნებოდა, ქეთის ჟინი თუ მონდომება რომ არა. შემდეგ კონსერვატორიაში სცადა ჩაბარება, სადაც ვერ მოხვდა სოლფეჯიოში არასაკმარისი ქულების გამო (სამი ქულა დააკლდა), მაგრამ ამით ყველაფერი არ დასრულებულა, იღბალი გაერია საქმეში: შუა წელიწადში კულტურის სამინისტროს ხელშეწყობით სამი ვერმოხვედრილი ბავშვი დააბრუნეს, მათ შორის – ქეთიც.

კონსერვატორია VS ლა სკალა

დილით – კონსერვატორია, ნაშუადღევს – სამხატვრო აკადემია, საღამოს – ეკონომიკური ფაკულტეტი... რადიკალურად განსხვავებული საქმიანობა ყოველდღე. წლების მატებასთან ერთად (რამაც ხმის „დავაჟკაცება" თუ „დალექვება" გამოიწვია) კონსერვატორიაში სწავლის უპირატესობაც გამოიკვეთა. 2002 წელს კონსერვატორიაშივე შედგა ქეთის წარმატებული სასცენო დებიუტი მადალენას პარტიით ვერდის ოპერიდან „რიგოლეტო", რასაც მოჰყვა საშემსრულებლო გამოსვლები (ოპერებიდან თუ მუსიკალური ნაწარმოებებიდან): ვერდის „ოტელო", ჰენდელის „ამადიჯი", მოცარტის „რეკვიემი", „მესა-ბრევისი", პერგოლეზის „სტაბატ მატერი", შემდეგ – ბეთჰოვენის IX სიმფონია და ჰენდელის „მესია" და ბახის „საშობაო ორატორიის" პირველი შესრულება საქართველოში. ასაკის მიუხედავად თბილისში თითქმის ყველა საკონცერტო დარბაზში ნამღერ მეცო-სოპრანოს სამშობლოში მიღებულმა ცოდნამ და გამოცდილებამ ბელვედერის საერთაშორისო კონკურსზე გამარჯვება მოუტანა და იგი ლა სკალის საოპერო თეატრის სპეციალური პრიზით უგამოცდოდ ჩარიცხეს. ამავე თეატრთან არსებული აკადემიის სტუდენტობისა (ლირიკული ოპერის ფაკულტეტის განხრით) და თვად თეატრის სცენაზე დგომის ღირსი გახადა. ეს სასწავლებელი, რომელიც ე.წ. „სკალას კადეტთა" სკოლის მემკვიდრეა, 50-იან წლებში არტურო ტოსკანინის ეგიდით დაარსდა იტალიური ოპერის ტრადიციების გაგრძელებისა და წინსვლის მიზნით და დღემდე ფუნქციონირებს კაზა რიკორდისა (იტალიური მუსიკალური გამომცემლობა) და ლა სკალის მხარდაჭერით. სასწავლებლის მთავარ მიზანს ვოკალური მონაცემებით დაჯილდოებული ახალგაზრდების დახელოვნება წარმოადგენს. მსოფლიო საოპერო ხელოვნების მოღვაწეებთან, ვარსკვლავ პროფესორ-მასწავლებლებთან, როგორებიც არიან ვინჩენცო სკალერა, უმბერტო ფინაცი, ტერეზა ბერგანცა, მირელა ფრენი, კრისტა ლუდვიგი, ლეო ნუჩი, რენატა სკოტო, შირლი ვერეტი, ყოველდღიური მეცადინეობითა და ლა სკალის სპექტაკლებში მონაწილეობით მიღებული გასაოცარი შედეგი უკვე ქეთისა და სხვა მრავალი ნიჭიერი მომღერლის სახით წარმოგვიდგება. ქეთიმაც დაუღალავ შრომაში გაატარა სწავლის ორი წელი: დილით – კონცერტმაისტერი, შუადღეს – პედაგოგები – ლეილა გენჩერი, ლუჩანა სერა, რენატო ბრუზონი, ლუიჯი ალვა – როლის დამუშავება, მხატვრული დახვეწა და საღამოობით – ლა სკალის სპექტაკლებში მონაწილეობა. სკოლა საგანთა მრავალფეროვნებითაც გამოირჩევა. აი, იმ ძირითად დისციპლინათა ჩამონათვალი, რასაც მოწაფეები გადიან: კამერული მუსიკის რეპერტუარი, ვოკალური დახვეწის (Interpretation) ტექნიკა, სხეულის გამოხატვის ტექნიკა, სცენური მოძრაობა, უცხო ენის ცოდნა სწორი გამოთქმის მიზნით და იტალიური (უცხოელებისთვის). თუმცა ასეთი საოცარი კურსიც არსებობს – ეს არის მუსიკის გაგება თუ დაფასება, რომელსაც ქეთი მუსიკის ტრფობასაც